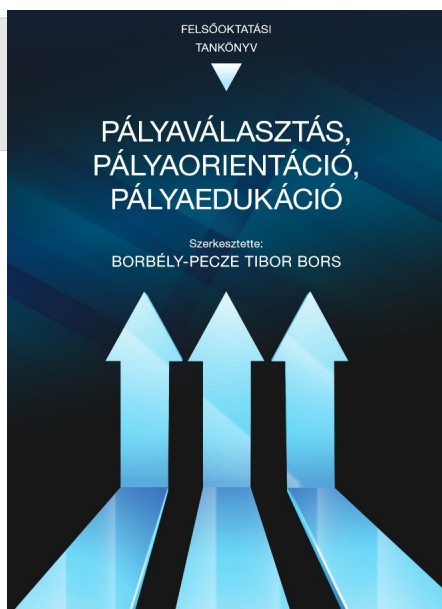

Az életpályaépítés fogalmának értelmezési keretei

Visztenvelt Andrea*

DOI: 10.21549/NTNY.40.2023.1.6

Borbély-Pecze, Tibor Bors (Ed.), (2022). *Pályaválasztás, pályaorientáció, pályaedukáció Magyar Pedagógiai Társaság. Magyar Pedagógiai Társaság, ELTE Eötvös Kiadó és WJLF Kiadó.*

A Pályaválasztás, pályaorientáció, pályaedukáció címmel íródott, több, mint 200 oldalnyi felsőoktatási tankönyv a hazai, témában jártas szakértők, oktatók, kutatók magas színvonalú munkája, amelyben a pályaorientáció fogalmához kapcsolódó területek jelennek meg. A téma igen aktuálisnak mondható, hiszen a hazai pedagógia, életpálya-tanácsadási rendszerekben a tudományos igényű művek, kutatások ritkán jutnak el a szélesebb értelemben vett, a téma iránt érzékenységet mutató, érdeklődő olvasókhöz. Jelen kötetben az életút- támogató pályaorientáció (Borbély-Pecze, 2010) rendszerének bemutatásától jutunk el a pályakonstrukciós szolgáltatások vizsgálatán keresztül a pályaedukációs tanulmányment rendszerek gyakorlati alkalmazhatóságának leírásáig.

A kötetben olvasható tizenkét fejezet kivétel nélkül azzal a céllal keletkezett, hogy a hazai pályaedukációs rendszerben érintett szakembereknek releváns, alkalmazható tudást adjon közre, több esetben empirikus kutatási eredményekre való hivatkozás alapján. Fontos kiemelni, hogy az elméleti háttér alapos körüljárása mellett kifejezetten jól alkalmazható, a gyakorlati elemzéseket felvonultató tanulmányok is helyet kaptak a kötetben, melyek nagyban hozzájárulnak a szakmában kevésbé jártas személyek fejlesztéséhez, módszertani repertoárjuk bővítéséhez is.

Alább az egyes tanulmányokat a kötetben való sorrendjüknek megfelelően mutatom be, jelölve a cikk elsődleges témáját.

Borbély-Pecze Tibor Bors „Az életút-támogató pályaorientáció rendszere változó gazdasági és társadalmi környezetben.” című írásában az olvasó a témához kapcsolódó elméleti keretokről tájékozódhat és a pályakonstrukció fogalomrendszeréből kiindulva juthat el a pályaalakítás kérdéseire.

A kötetben olvasható következő értékes munka címe „Pályakonstrukció és pályaalakítás. Egyazon életpálya két olvasata.” Szerzői (Borbély-Pecze Tibor Bors, Suhajda Csilla Judit, Kenderfi Miklós, Tajtiné Lesó Györgyi, Juhász Ágnes) azt emelik ki, hogy a pályatanácsadási munka jellegzetességei nem azonosak az egyes korcsoportok tekintetében. Felhívják a figyelmet továbbá arra is, hogy a tanácsadásban megjelenő fogalmak egyik csoportja az egyén felkészítését, támogatását (pályaedukáció, pedagógiai értékelés és fejlesztés, karrier-tanácsadás), fejlődését, míg másik részük az egyén aktuális állapotának felmérését (kiválasztás, pályaalakítási vizsgálat) célozzák meg.

* Egyetemi adjunktus, MATE, Emberi erőforrás tanácsadó MA szakkordinátor MATE, Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet Humántudományi és Szakképzési Tanszék, Visztenvelt.Andrea@uni-mate.hu

Borbély-Pecze Tibor Bors „*Értékek és pályatanácsadás Magyarországon*” című fejezete a pályák és értékek viszonyával foglalkozik, amelyben az értékvizsgálatok gyakorlati alkalmazhatóságának feltételeit, lehetséges eredményeit is megmutatja a szerző, előtérbe helyezve a változó gazdasági, társadalmi körülmények hatását a tanácsadói munkára.

A fenti szerző másik munkája, a „*Digitális pályatanácsadás: second life, avagy mégsem az?*” című írása a digitális tanácsadás lehetőségeiről, kockázatáról szól, és kiválóan mutat rá az eltérő célcsoportok online világban működő szolgáltatásainak eredményeire, jellegzetességeire, szem előtt tartva a tanácsadási alapelveket, valamint a tanácsadási folyamat etikai alapszabályait.

Szintén a fenti szakember tollából született tanulmány a „*Pályainformáció és pályaválasztás*” című írás, amelyben az olvasó a pályainformációs rendszerekkel kapcsolatban kap tájékoztatást, szem előtt tartva a foglalkozási prognózisok, valamint a személyre szabott pályainformációk szükségességét.

A könyv második része a gyakorlat irányába mutat, s igyekszik olyan kutatási adatokkal is alátámasztott módszereket bemutatni, amelyek alkalmazására a köznevelésben, illetve a felnőtteknek szóló tanácsadásban is helye lehet.

Borbély-Pecze Tibor Bors, Göngyösi Katalin, Juhász Ágnes „*Az életút-támogató pályaorientáció a köznevelésben. A pályaorientáció új szemlélete és a hazai helyzet.*” című írásában a közoktatásban dolgozó pedagógusok hiányos szakmódszertani hátterére hívják fel a figyelmet, amely természetesen nem eredményezhet a diákok esetében releváns pálya, iskolaválasztási döntést. A szerzők leírják, hogy az életút-támogató pályaorientációs tevékenységek körébe egyszerre tartozik az életpálya-építési kompetenciák fejlesztése, a szükséges információszolgáltatás, valamint a pályatanácsadás, amelyet a gyakorlatban olyan pályaorientációs rendszer révén lehetne megvalósítani, amely több szereplő feladatmegosztásán, együttműködésén alapszik. Ennek kapcsán az online adatbázisok frissítését, a jó gyakorlatok megosztásának szükségességét, illetve a tanácsadók által kínált szolgáltatások egységesebb kiterjesztését javasolják.

Borbély-Pecze Tibor Bors következő tanulmányának címe „*Pályaorientációs rendszerek Európában – az iskola szerepei.*” Ebben a munkában a hazai keretokről olvashatunk, amelynek kapcsán a szerző azt emeli ki, hogy hazai iskolai pályaorientációs tevékenység akkor kerülhetne a helyére, ha több prekondicionalitás egyszerre érvényesülne, így a társadalmi, a rendszer szintű, valamint az egyéni gondolkodás, lépések is jelen lennének a folyamatban.

Suhajda Csilla Judit és Borbély-Pecze Tibor Bors közös írása, a „*Pályaorientációs szolgáltatások a pandémia első évében. Egy hazai és egy globális felmérés közös tapasztalatai.*” címmel megmutatja azokat az empirikus kutatási adatokat, eredményeket amelyet a szerzők és más munkatársak 2020-ban a COVID-19 tanácsadási szolgáltatásokra gyakorolt hatásának leírására realizáltak. Az eredmények szerint a pályafejlesztés, pályatanácsadás veszélybe került a társadalmi és gazdasági válság példátlan zűrzavara idején. A karanténhelyzet és pályaorientációs szolgáltatások a pandémia első évében a lezárások különösen aggasztóak voltak, mivel a pályaorientáció és a pályatanácsadás alapvető fontosságúak lenne. Ugyanakkor a tanulmányban a szerzők kiemelik, hogy tendenciaként jelenik meg, a közösségi média elsőrendű platformmá válása, a pályatanácsadás tekintetében. Ennek súlyos szakmai konzekvenciái vannak a tanácsadás módszertanára vonatkozóan, hiszen az elavult szoftverek, a nem közhiteles, nem naprakész adatbázisok nem képesek támogatni ezt a kifejezetten fontos területet.

A fenti tanulmányra rímelve jelenik meg a tankönyvben „*Karantén-tanácsadók. Hazai pályaorientáció, pálya-
edukáció a karantén alatt a tanácsadók szemszögéből.*” címmel Tajtiné Lesó Györgyi, Borbély-Pecze Tibor Bors, Juhász Ágnes és Kenderfi Miklós közös írása. A kutatók a Magyarországon pályaorientációs és/vagy karrier-

pályatanácsadó, pályainformációs szerepkörben dolgozó kollégák megküzdési stratégiáit, a személyes (egyéni, csoportos) tanácsadási formák átalakulását vizsgálta, a pandémia folyamatában. Azt találták, hogy a tanácsadók a karantén ideje alatt jelentős ügyfélkörtől estek el, a szolgáltatások minősége is romlott. A megvalósított folyamatokban az idő faktor is kedvezőtlen irányba módosult, rövidebb, sokszor vész telefonos beszélgetésekben realizálták a tanácsadók a munkát. Összességében megállapítják szerzők, hogy hiányzik az életút-támogató pályaeorientációt és annak egyes alrendszereit, (pályaedukáció/pályapedagógia, karriertanácsadás, pályainformáció-nyújtás) minőségbiztosítási szempontból szektorsemlegesen, a távtanácsadás keretei között is használhatóan meghatározó szakmai protokoll.

Borbély-Pecze Tibor Bors, Fazakas Ida, Juhász Ágnes *„Pályabolyongások. Pályaeorientációról a Szakképzés 4.0 stratégia kapcsán.”* című írása a sikeres pályaeorientáció feltételrendszerén keresztül mutatja be, az ember-pálya-megfelelés jelenkori komplexitását, kiemelve azt, hogy az emberi életpályában folyamatosan tervezni kell, és újra gondolni a személy tekintetében a munka, munkakör választást.

Borbély-Pecze Tibor Bors, Fazakas Ida, Kenderfi Miklós, Tajtiné Lesó Györgyi *„A pályainformációtól a közösségi karrierkonstrukcióig. A kettunen közösségi médiára alapozott pályatanácsadási modell vizsgálata a hazai gyakorlatban.”* című írása adja a kötet utolsó előtti tanulmányát, amelyben a nemzetközi javaslatok alapján vizsgált pályatanácsadási rendszer kerül górcső alá. Ebben a cikkben bemutatásra kerülnek a pályaeorientációs, pályatanácsadási szolgáltatásokkal, iskolai programokkal és szakemberekkel szemben a digitalizáció során fellépő kihívások, a fejlett gyakorlatoktól lemaradó hazai megoldásokat. Majd Kettunen modelljét ismertetve néhány ígéretes hazai pályaeorientációs gyakorlatot írnak le a szerzők.

Borbély-Pecze Tibor Bors, Pálvölgyi Lajos, Tajtiné Lesó Györgyi *„Pályaedukációs tanulásmenedzsment-rendszerek. Elvárások és példák.”* címmel íródott utolsó tanulmánya a kötetben arra hívja fel a figyelmet, hogy az online tanulástámogató rendszerek, a szélesebb értelemben véve az online tanulás vagy az azt támogató közös keresésre, felfedezésre és értelmezésre alapozó online pályafejlesztés ugyanolyan tananyag-fejlesztési célrendszerre épül, mint bármely más műveltségterület. Ebben a fejezet részben egy sor nemzetközi példát kiemelve arra vállalkoznak a szerzők, hogy megmutassák, egy modern online, tanulásmenedzsmentre épülő pályaeorientációs/edukációs rendszerrel szemben milyen szakmai elvárások támaszthatók.

A kötet használhatóságát tekintve elmondható, hogy kiemelt színvonalon mutatja be az elméleti és gyakorlati területeit a pályaeorientációhoz kapcsolódó témáknak, valós támogatást nyújtva ezzel a téma iránt elkötelezett olvasóknak, szakembereknek, akik mellett a célzott olvasóközönség akár a tudatos szülők is lehetnek.

A kötet szerkezete, szerkesztése, logikus, a szerkesztők ügyeltek arra, hogy az egyes cikkek tartalmi koherenciája is emelje a megértés, a tanulmányok alkalmazhatóságának feltételeit. A szövegek stílusa magasan megfelel a tudományos publikációkban elvárt szintnek, ugyanakkor érthető, könnyen követhetőek a tanulmányok.

Összességében elmondható, hogy kiváló tankönyvet alkottak meg a szerzők, akik holisztikus gondolkodásuknak, innovatív ötleteiknek köszönhetően egy olyan szakmai kiadványt írtak, amely a pályán mozgó szakemberek mellett az általános olvasó számára is érdekes és hasznos tudást kínál a pályaválasztás, pályaeorientáció témakörében.

Irodalom

1. Borbély-Pecze, T. B. (2010). Az életút-támogató pályaeorientáció. ELTE PPK. Doktori disszertáció. <https://doktori.hu/index.php?menuid=193&lang=HU&vid=5091> (2022. 10. 03.)